

ОЧІКУВАННЯ ВІРША

Лежиш і чекаєш на вірш. не рухаєшся.
як підступна намазана клеєм
гілка що чекає на птаха.
найчастіш на вільшанку, або на щиглика.
чигаєш урочисто у своєму мовчанні, тихий
мов вільшанка чи щиглик
який не з'явився ніколи.
під шкірою простирадла вогкі від поту і подиху,
гарячі від тіла, ніби чекаєш на хмарі низькій.
почісуєшся. крутиш великими пальцями,
кліпаєш, іноді
регулярно, іноді ні, але ти у стані спокою.
на дворі лютує зима. кров мерзне,
шкіра натягує спину, вітер шмагає й гілки
горіха дряпають бистрину у віконній млі.
це все що ти чуєш і бачиш. знаєш ти що вони
між тобою і світом скла. що на тебе нічого
сісти не може. одначе лежиш і чекаєш на вірш.
чекаєш на нього.

*Переклала
Алла Татаренко*

МАРКО ПОГАЧАР
(1984, Спліт)

хорватський поет, про-
заїк, есеїст. Автор чоти-
рьох поетичних збірок,
чотирьох збірок есеїв
і збірки оповідань. Уклав
антологію «Хорватська
молода лірика 2014».

Редактор літературного часопису «Quorum» і двотижневика «Zarez»,
присвяченого культурним та суспільним подіям. Був стипендистом
фундацій Civitella Ranieri, Passa Porta, Milo Dor, Brandenburger Tor,
Literarische Colloquium Berlin, Internationales Haus der Autoren Graz,
Krokodil Beograd, Rcollets-Paris та ін. Лауреат хорватських наці-
ональних і міжнародних премій за поезію та есеїстку. Його твори
перекладено тридцятьма мовами.

Поетичні збірки: «Смерч над Сента-Крузом» («Pijavice nad Santa
Cruzom»), «Послання звичайним людям» («Poslanice običnim
ljudima»), «Предмети» («Predmeti»), «Чорний край» («Crna
pokrajina»). Збірка оповідань «Бог не допоможе» («Bog neće pomoći»).

«Марко Погачар – це чудо: не до кінця зрозуміло, хто він, хто його
вигадав і навіщо, але очевидно, що він тут, у центрі... (...) Маючи
Погачара, не лише хорватська, але й світова поезія розростається
великою кроною».

Томаж Шаламун

ISBN 978-617-614-149-5

ЛЮДИНА ВЕЧЕРЯЄ В КАПЦЯХ СВОГО БАТЬКА

МАРКО ПОГАЧАР

МАРКО
ПОГАЧАР

ЛЮДИНА ВЕЧЕРЯЄ
В КАПЦЯХ СВОГО БАТЬКА

ЛЮДИНА ВЕЧЕРЯЄ
У КАПЦЯХ СВОГО БАТЬКА

Що було кордонами – тепер це ти.
був травень глибоким і рівним
дорога перекопана з причин ремонту, сніг
сухий і раптом.
скажу відверто:
я нікому не боргував нічого.
я стояв у дверях, крижані
від страху краплі зволожили мені спину.
а заплющивши очі, я бачив
попкорн, що мчить до своєї солі, бо інколи
за ніч може почорніти й стати схожим на
кізяк.
я ввійшов, щоб очевидіти болючу сцену:
не любов, дурість, дурість є серцем світу –
і зараз у тих капцях всередині їм і плачу,
лише їм і плачу у домі.

*Переклав
Андрій Любка*

Марко ПОГ'АЧАР

**ЛЮДИНА ВЕЧЕРЯЄ В КАПЦЯХ
СВОГО БАТЬКА**

З хорватської переклали
Алла Татаренко та Андрій Любка

ББК 84(4Хор)6-8Погачар-5
П 43

Погачар, Марко

Людина вечереє в капцях свого батька. Поезії / Марко Погачар ; переклали з хорватської Алла Татаренко та Андрій Любка. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2016. – 72 с.

ISBN 978-617-614-149-5

Добірка творів відомого хорватського поета молодшої генерації Марка Погачара «Людина вечереє в капцях свого батька» містить вибрані поезії з усіх чотирьох його збірок і є першим в Україні окремим виданням перекладів текстів автора. Оригінальність видавничого проекту полягає і в тому, що поезія Погачара здобула подвійне звучання чоловічого й жіночого голосів: авторами перекладів є Андрій Любка та Алла Татаренко.

ББК 84(4Хор)6-8Погачар-5

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

Видання здійснене за підтримки
Міністерства культури Республіки Хорватія, м. Загреб

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання у будь-якій формі та в будь-який спосіб, у тому числі електронно, без письмової згоди правовласників заборонено.

Copyright © Marko Pogačar, Split, 2016

© Книги – ХХІ, 2016, *видання українською мовою*

© Андрій Любка, 2016, *переклад*

© Алла Татаренко, 2016, *переклад*

© Анна Стьопіна, 2016, *обкладинка*

Зміст

I

(переклади Андрія Любки)

Площа Сятого Марка	7
Людина вечереє у капцях свого батька	8
Історія	9
Про погану погоду	11
Рік чаю	12
Рахунок (бог і касирка)	14
Бульвар Г. К. Андерсена, 50, класично	15
Ганок, порожнеча вікна	17
М'ясний Ромео	18
Що таке Обвід?	19
Моя мова це темінь	20
Техніка вірша	22
Погоня	23
Що співають птахи?	24
Празник	25
Предмети	26
Купола	28
Предмет (загублений у своєму занадто важкому тексті)	29
Перед предметом	30
Після предмета	31
Стіл (яким він насправді є)	32
Спалення підвалу	34
Про безпредметне	35
Через предмет	37
Boxers love eighties music	38
Як грішив Кант	39
Садівнику	40
Every woman adores a fascist (мрійливим домогосподаркам)	41
Бог це цицькаста телефоністка яка млосним голосом каже що ти набрав номер який не обслуговується	42

II

(переклади Алли Татаренко)

Прекрасно	44
Липень, незавершене	46
Світло, щось, що приходить	47
Неділя, ранній пополудень	48
Лист	49
Субота, розпад	50
Крізь вікно кухні	51
Лузгання	52
Натюрморт з невідомим	53
Все що згадаєш мусиш з'їсти	54
Сусідам (моя плоть сьогодні вранці спущений прапор)	55
Шлях води	56
Муляр	57
Твоє концентроване сонце	58
Ніхто на горищі	59
Пейзаж	61
Свобода чисел	62
Перманентна революція мови любовної поезії. Втомленим троцкістам	63
Кравчиням (у цехах і вдома)	64
Короткий причинок до критики сучасного міського поняття свободи (велосипедистам)	65
Вірш до тіла	66
Епіка, там на горі	67
Прекрасні бар'єри	68
Очікування вірша	69
Останній вірш	70

I.

(переклади Андрія Любки)

Площа Сятого Марка

Щось відбувається, але не знаю, що.
якась грудна клітка розширюється і стискається,
звужуються стінки судин, ці канали, залози
вилучають безліч жовчі над Загребом.
таким є небо тих днів: кошмар
без найменшого світла. альбом, у якому щось
намальовано і не намальовано, тупіт
мільйонів ніг у русі.
кошмар, повторюють голоси, кошмар,
повторюєш ти. гострі лінії, якими
дощ влучає просто в ціль; нігті, точно нігті.
довкруг за́п'ястя зав'язане листя, адже осінь і ось
так безболісно проминає. воду збирають
горщиками. пси чорно цвітуть. хто до мене підходить,
підходить до тупого зла: кошмар, повторюю,
кошмар, повторюють вони. ціле небо
втиснулося у ключицю, і ніхто через порожній шум
нікого не чує. а все нове, і все гнітюче,
і все у Загребі. очі, тарілки, речі,
через які на себе дивимося. все святе, все різке
всі пси, всі наші густі голоси. мова
міста, яке б кусалося, сосни, рій, щось
у повітрі, під землею, у стінах; щось
над нами й деінде. щось відбувається,
не знаю, що.

Людина вечеряє у капцях свого батька

Що було кордонами – тепер це ти.
був травень глибоким і рівним
дорога перекопана з причин ремонту, сніг
сухий і раптом.
скажу відверто:
я нікому не боргував нічого.
я стояв у дверях, крижані
від страху краплі зволожили мені спину.
а заплющивши очі, я бачив
попкорн, що мчить до своєї солі, бо інколи
за ніч може почорніти й стати схожим на кізяк.
я ввійшов, щоб очевидіти болючу сцену:
не любов, дурість, дурість є серцем світу –
і зараз у тих капцях всередині їм і плачу,
лише їм і плачу у домі.

Історія

Лісова пожежа – це коли горить ліс.
тепло на крони спускається з південного неба:
замотані в листя посилки світла
стовбури ковтають, як кури дзьобають дурний овес.
зі стовбурами наразі покінчено,
просто про це ще не відомо. як свиня ковтає долоню.
полум'я вже шурхотить у кишені сорочки, в її
складках, і день – всіляко світліший.
на горизонті, на його гребені, волосяному покриві
є два сонця; ширить морда присутніми сутінками.
нічого воно не залишає собі, нікуди не йде.
без примирення; стихне лише тоді, коли дим сповзе
в сліпий овес і там залишиться. все опам'ятається;
все навколо мене скоро стане сонцем,
думай про сонце, коли спаює гілки з навколишнім киснем.
униз стовбуром біжать білки й змії.
тепло, не знаючи свого імені, спускається ними в м'яку
реальність і так у собі пульсує, здушується з птахами
в одне шаленство. потім зі стовбура проникає в тварин.
прогризе кору і гребені нарешті проб'ються на поверхню.
тепер стовбур у своєму глибокому мовчанні кукурікає.
направляє у ще один день занадто примирений зі своїм проминанням.
потім тепло поженеться вниз. буде клубочитися, безшумне,
десь у корінні, святкування повернення до свого початку,
у мудру молодість. пожежа саму себе снажно жадає.
розпросториться високою рослинністю, як зоря ще темним
небом, мов вітання у порожній і повній кімнаті.
оближе листя, оближе кору, оближе корінь, все це потроху
оближе. і стане ближчим одному і другому.
поблизу буде низького й високого, коротко почне,
а затим продовжить з марною роботою. тепер уже все трясє:
поміж повітрям і землею нічого більше не стоїть.
деякі звірі зникли, а деякі залишилися там,

де вони є. над ними уся хаща у щось перетворюється,
невловиме, вода у термах, що чистить і розбиває, якась
покірна нечисть біжить, але не щезає, скупчується в ряди.
і все є десь, і все є ніде, і все освітлене.
лісова пожежа – це коли горить ліс. пожежа –
це коли горить.

Про погану погоду

Ніяка це не весна.

лише квіти апатично в'ються зі своїх горщиків
і бджоли співають лінолеум і килим вітру. повітря,
глибоке й важке, просочиться під траву й підніме
животи мишей: і дня не мине, а вони розкриють тіло,
як занавіску, й рознесуть кістки й нутрощі. ніяка це не весна.
тільки вода в річках прибуває і комори
чекають, поки їх наповнить порожня новина. подекуди боги
гудять із гробів, як голуби. й їхній народ
іншому народу виколює очі, але вночі, таке відбувається
уночі. а вдень у місто повертаються птахи: дрони,
важкі від віршів, і земля, родюча від посліду, затягують горло.
живопліт пнеться у небо. офіціанти виносять столи
і мухи падають в келихи. зелень швидко вчить свою мову –
надійний словник кипариса, букви бука й берези;
навіть земля під нігтями готова цвісти. але все одно це
не весна. це нічого. без тебе немає весни, годі
вже брехати.

Рік чаю

Я брав і давав, ніби нагадую
когось іншого. магніт – ось мій відповідник.
ми обидва завжди притягуємо, але він розумніший
у виборі, дещо безсумнівно ігнорує. я ж
не настільки постійний. море перетворилося в хмару
і тепер мене заливає. гілка гойдається,
наче на ній співають птахи. але ніхто не співає.
якби на дорозі з'явилося сонце,
виднілася б повна веселка, й асфальт парувал би. із пари кожного
разу щось народжується. магніт те, що притягнув,
утримує назавжди. магніт – це пристрій для
визначення любові, хто інколи й неточний. любов за ним
слідує. у найкращому разі, якби сонце зійшло високо,
якби розсмоктався туман, ми б відкидали тіні.
їду за кермом, спустивши вікна, і мої м'ясисті вуха
страждають. більше тебе не чую. бачу майстра, який
забиває цвяхи. бачу кішку, яка крутиться. бачу Владіміра,
як піднімається східцями, і кричу йому: Владіміре!
він обертається, але не впізнає мене. наші швидкості
залежні лише від обертання планети. в іншому разі я швидший.
покладаюся на слабку техніку і слабку тактику, але й так
залишаю сліди. коли знайду когось, чия швидкість
відповідатиме моїй, дам йому ім'я. високо понад
повзе літак. не чую його і не бачу, але докази абсолютно
зрозумілі. звідси веселка схожа на бороду. здається, можна її
вхопити, але вислизає. традиція каже:
під лежачий не тече! традиція каже, що тоді ти одружений
і твоя жона темна, бо ви цигани. злива
спущена, квітка кривава, рот тварини відкритий.
через вікно залітає муха. тихо. музика опирається простору,
і він слідує за нею. заблокований, повільно сочиться крізь мої
отвори. щоразу, їдучи автом, думаю про свою швидкість. так
ніхто не біг. як я одного разу прибув у сусіднє село швидше за

автомобіль. дощ періщив, дороги перетворилося на болото.
кілька разів я впав, був кольору глини, але щасливим.
більше ніколи я не бігав, хотів, щоб мене таким запам'ятали.
думав про людей. неправда, що у моїх віршах
немає людей. ось там є Владімір. я тоді крикнув його ім'я
і він піднявся в північне небо. полудень. наші тіні –
за нами, або випереджають нас. швидкість зменшується. всі
звірі кудись пощезали. смерть є традицією; треба її зв'язати,
і залишити гнити. треба бути як магніт. любов – це
процес неблаганності. вибір вигнання. роками я лише готував.
цілісінькими роками я лише готував чай.

Рахунок (бог і касирка)

Світ – це бухгалтер із гребінцем
у кишені сорочки, золотий перстень, ланка,

якої не вистачає, ланка,
що врізалася в м'ясо пальця, в свинячу вісь –

бухгалтер, цей світ, зі всіма його вухами,
шампунем із кропиви, який не допомагає, і зовсім
зайвим.

любов темна касирка.
а потім відпустка, щорічне зимування на Тисі, ковзання

кригою озера у божевільних вісімках,
як знак безкінечності, уві сні,

уві сні про свиней кінчається остаточне падіння.
касирка їсть тістечка, сир і випічку, сама:

касирка під небом. між зубами в неї застряють
крихти. у вухах дзвенить звук ковзанів.

а в сірниковій коробці, брудний і порожній, скарбничка для мертвих,
бог: бог – це банкомат.

Бульвар Г. К. Андерсена, 50, класично

Увесь день я думав про грушу.

прокинувся, відчуюючи, як вона, достигла,
розширюється і стискається до своєї серцевини й кісточок,
наче величезне серце світу.

опівдні, коли сонце справді на своєму місці,
я уявляв замість жовтого коричневе й зелене, як ллють
любов на мої тім'я, у ту дірку, яку
там просвердлив бог.

одночасно я думав про грушу в твоєму роті,
і не знаю, що веселило мене більше:
цівка слини, яка – блискуча – текла вниз твоїм язиком,
чи те, що все було через грушу.
також мене напосіла печаль, туга за чимось твоїм,
але її швидко розвіяла думка про грушу,
рятуючи мою гідність.

пополудні інколи я схильний до чогось нового,
тож спробував медитацією відігнати грушу з думок.
попри все, мені таки не вдалося очистити свій розум:
поблизу засідав хорватський парламент,
тому самі лишень дурниці спадали мені на гадку,
небезпечні дурниці, і я поняття не мав, що з ними робити.

у передвечір'я я вже був втомленим від думання,
але знову, заплющивши очі, бачив грушу, як вона, свіжа,
гойдається в отворі вікна.
я здригнувся і встав, бо ширяючі речі страшні,
зачинив вікно і спустив штори, ліг,
але груша й тоді не зникла.

після всього, вже глибої ночі, з рукою на лобі, всі
картини світу зливаються мені в одну:
груша, величезна смачнюча груша, яка мститься, і гори,
кострубаті жовті гори: мої зуби – її горизонт.

Ганок, порожнеча вікна

Існує історія. там я розірвав листок,
ребристий і зелений посеред зими, вп'явся в нього зубами,
а потому ковтав гіркоту. Надворі цвів чабер.
бузина м'якшила ніздрі. хтось виважував
меблі на вантажівку, важко дихав, асфальт
цілувався з його голим пузом.

там, крізь линви зливи, можна було побачити
воду, як переливається по крупу.
як волочать, як піднімають, наче воли.
там я стояв – під знаком рух заборонено,
на площі, яка тікає від ночі, зливається
з темрявою воєдино, як лілія, під навісом магазинчика,
де застрягли таксисти-привиди. Листя було коричневим, потім зеленим,
згодом знову коричневим й сніги плавко злилися в ріки.

існує історія. простір під нігтями. листок я вирвав
із книжки, білий, як святкова сорочка,
й до пізнього пополудня переписував з нього слова.
сутінки згустилися в речення: свобода це не 447 із Ріо,
ані тупа птаха, за свободу треба боротися –
поки читав, я зім'яв чайне листя в грудку
назустріч до мене через ліс знаків наближалася вантажівка
несправжня, масляниста від ночі; води ще раз піднялися
і брудний сніг лився крізь пальці.

там через кістки плечей я бачив лисиць, як виють
на один недобудований дім, ганок, якого немає, порожнечу вікон,
там тебе чекаю.

М'ясний Ромео

Я стояв біля вікна з голими грудьми, кричав
люблю тюфтельки, найбільше люблю тюфтельки, внизу фара
як зенітка пальців коли женеться риба-меч різала ніч
ділила темінь навпіл. один пес, скажений і швидкий,
заснув у калюжі власної тіні, мілкій, яка рухалася,
коли уві сні рухався пес; як він ходить уві сні,
думаючи про гарячу утробу самки.

цей теплий потік світла, невловимий килим, тече поміж часточками,
схожий на клин. волочиться, чухає спиною білі стіни,
блискає зубами, щоб завершити у точній логіці кипариса.
машина, яка газує на місці
випускає в небо пагони безголосого диму. коли на ньому
блукаюче світло зненацька спотикається,
у хмарах законсервовані мушки й нічні метелики, палаючі точки,
застиглі у леті на місці. чи пов'яжуться точки жирним олівцем
у повітрі тремтить точний портрет заметілі, обрис і флот лісів.

так: уже вишикувані герої, які вирубають ліс. вістря
сокир блищить, як очі, коли їх лизне фара. тиша ріже, втікають
у дім запахи. чуються лишень міхи цвіркунів і я,
що з вікна кричу *люблю тюфтельки, як безрозсудно люблю тюфтельки*,
і затим хтось, може й напідпитку, пройшов, спитав: *а які тюфтельки*
любиш?
і я сказав *під соусом, томатним соусом, у тій трикутній упаковці,*
знаєш ти, як їдяться тюфтельки! і ніч запекла чорна, як куток горища,
крижана,
як північне серце.

Що таке Обвід?

Обвід це категорія. вираз традиції, твердий край, який не варто переходити. слова його не спростовують: під обводом – найчастіше голова, дім, рідко і виключно, коли нічого. Голова ж, якщо коров'яча, пробивається сталевим клином. Корова прив'язується ланцюгами до вологих стін стайні, потім отримує сильний удар. Кров, яка потече, є кров'ю батьківщини. її корова зубами довго присвоювала. а якщо голова курки, то вона відрубуються сокирою. курку треба просто взяти й перенести на інше місце, покласти на пеньок і шию швидко & холодно рубанути вістрям. курка якийсь час горланить, але її ніхто не чує. кроля вбивають письменними, голими руками. кров залишається всередині тіла і кровобіжить, зі своїм сумнівним минулим. вуха, на яких до тепер звисав із твоєї руки, втихомирюються, наче в лісі нічого не чути, нічого не відбувається. поля втихомирюються. країни втихомирюються. батьківщина звідкись крапає, а люди збирають виноград. неймовірна спека. Що таке обвід і що є під обводом?

Моя мова це темінь

м'ясиста долоня,
кошик, наповнений нігтями, міст,

входжу у неї, як у нову
весну, національну оборону,

вношу у неї овець і тріщини,
з неї нічого не тече,

не вирує нічого. моя мова це Мекка,
м'ясиста долоня, маквіс

рослин, що горять самі по собі.
щось, чийсь пеніс, ворухнеться й вигорить,

виговорить себе, хтось підведеться
відчинити вікна, відкриє газету, каже

добрий день, гарний нині день; моя мова
це сінна лихоманка, одяг молоді Гарбо.

мова, данина вісімдесятим ро-
кам, решітка, дикий презент і перфект.

у ній живе бокс-поєдинок & співає мене,
чорні катари грядуть моїми слідами,

мова, вантажівка, яку переношу. о,
моє хорватське слово! гуляш, який волею

випадку готую, жабо, жало бджоли
у роті, яке мене до всього змушує;

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.